

Lucrarea profesorului Vasile Pistolea, riguros documentată și cu o expunere fluentă și accesibilă a problematicilor, se recomandă ca un util ghid tutoror celor pasionați de tradițiile creștine și populare ale românilor.

Mircea Taban

Acta Musei Caransebesiensis, Tibiscum, Serie Nouă, Caransebeș, nr. 3/2013.

Prezentarea unei reviste istorice care consacră un număr special unei personalități, unui eveniment istoric major sau editează actele unui simpozion științific se impune a fi discutată și promovată în cercurile de specialitate. Revista muzeului caransebeșean, din anul 2013, se înscrie în situațiile mai sus invocate, ceea ce, de altminteri, a determinat și demersul nostru. Au fost și alte motive ce ne-au determinat să zăbovim în legătură cu cercetarea științifică și promovarea instituțională a rezultatelor de la muzeul vecin din Caransebeș. Afirmatia tranșantă, din prefață, formulată de redactorul responsabil, Adrian Ardeț: “aparitia celui de-al treilea număr din seria nouă Tibiscum reprezintă un unicat atât prin tematică cât și prin caracterul, limba și nivelul lucrărilor”, a fost un motiv în plus pentru a formula câteva reflexii.

Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță din Caransebeș are, sau mai degrabă ar trebui să aibă, cercetarea etnografică a Banatului Montan, ca domeniul său principal de activitate. Revista instituției ar avea menirea de a promova activitatea muzeografică, de conservare, evidență și cercetare a patrimoniului etnografic al județului Caraș-Severin. Inițial, a existat o stare de normalitate în această privință, publicația apărută în anul 1975 s-a numit *Studii și Comunicări de Etnografie*. Editorii celui dintâi volum din anul 1975, Mihail Deleanu, Maria Petrovsky și Richard Petrovsky, au pornit la drum o publicație științifică în concordanță firească cu obiectul de activitate al muzeului caransebeșean. Astăzi, după aproape patru decenii, revista și-a schimbat numele, formatul și, ceea ce este mai grav, ea este dedicată în exclusivitate arheologiei. A apărut astfel o fractură gravă între activitatea de drept a instituției, etnografia, reglementată prin lege și hotărâri administrative locale, pentru care instituția este finanțată de la bugetul județean, și activitatea reală derulată acolo, arheologia preventivă și arheologia epocii romane promovate de revista muzeului. Parcursul publicației a cunoscut sincope și stagnări care, în fond, reflectă starea precară a cercetării științifice derulată acolo. În anul 1984 s-a modificat numele revistei, ea devenind *Tibiscum*, deși la Timișoara apărea, în aceeași vreme, revista *Tibiscus*, editată de Muzeul Banatului. Aparițiile revistei au devenit meteorice până în anul 2011, cu intervale de 5 ani, chiar de 7 ani de la un număr la altul. Ele ilustrează absența unor preocupări clare, firești, cu un parcurs de lungă durată pentru patrimoniul etnografic al Banatului Montan. O nouă cezură a apărut în anul 2011, odată cu venirea domnului A. Ardeț, arheolog de formație, la cârma Muzeului de Etnografie și al Regimentului de Graniță. Acesta a schimbat formatul revistei, a introdus o numerotare nouă, neîntâlnită până acum pe nici o altă publicație academică, ca să știm că el reprezintă un nou început în istoriografia locală. Eliminarea de pe frontispiciul revistei a numirii inițiale “Studii și Comunicări de Etnografie–Istorie”, păstrată neîntrerupt până în anul 2011, a avut

menirea de a transmite un mesaj clar, anume că Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță din Caransebeș și-a focusat cercetarea exclusiv pe arheologie, nimic nu trebuie să amintească de obiectul de activitate al instituției – etnografia și istoria graniței. Faptul că nimeni nu i-a atras atenția domnului Ardeț, în scrisul istoric, asupra derapajelor în care s-a angrenat, i-au întărit convingerea că, acolo, la Caransebeș, el face lucruri unice prin caracter, limbă și nivel științific, așa cum declară cu suficiență în prefața volumului. Volumele precedente din anii 2001–2003 ale revistei *Tibiscum* (nr. X și nr. XI), au avut o tematică axată pe etnoreligie și arheologie-istorie. Așadar, volumul din seria nouă, nr. 3/2013 (acesta este modul ciudat de numerotare introdus de A. Ardeț din anul 2011), nu aduce nimic nou în această privință. Volumul de arheologie cu tema “simboluri religioase – mărturii creștine – dovezi de credință, din preistorie până în epoca contemporană” cuprinde în mare majoritate studii consacrate manifestărilor religioase ale epocii romane, răspândirii creștinismului în Dardania și două studii privitoare la mărturii creștine la Drobeta și Cioroiul Nou.

Un număr de șapte studii, diverse tematic și inegale în privința calității științifice, completează sumarul anuarului *Tibiscum* 3/2013. Semnalăm aici câteva din aspectele de formă și fond ce contrazic afirmațiile din prefață ale redactorului responsabil.

Revista și-a construit între anii 2000–2005 o anume identitate. Structural, erau abordate două mari teme: prima, de etnoreligie, și o alta, de istorie și arheologie. Construcția de fond și imagistică s-a datorat profesorului Gh. Lazarovici și dr. Ada Mirela Chisăliță – Cruceanu, filolog și eminent om de cultură, ce au asigurat întreaga muncă a colegiului de redacție.

Schimbările de fond, format și nume impuse de A. Ardeț odată cu anul 2011, când a devenit redactorul responsabil, au afectat dramatic calitatea revistei. Privat de travaliul și acribia editorială a celor doi oameni de cultură, Ada Cruceanu Chisăliță și Gh. Lazarovici, redactorul responsabil a lansat pe piața științifică o publicație modestă, plină de greșeli, un “magazin istoric” în care sunt reunite, fără evaluări științifice, studii și materiale de valoare îndoielnică pentru o publicație ce se dorește de specialitate.

Absența unor minime criterii ale colegiului de redacție și ale redactorului șef, A. Ardeț, în privința structurii revistei, este evidentă, bunăoară, în modul de prezentare a rezumatelor. Se regăsesc studii în limba engleză cu rezumat în aceeași limbă, cel al cercetătorilor sârbi Radmila Zatović, Nemonja Mradić și Angelina Zatović sau al cercetătorilor albanezi Narez Ferri și Kujtine Boshtrakaj, altele sunt în limba română cu rezumatul în limba engleză, în timp ce studiul profesorului Francisc Tassaut este publicat în limba franceză cu un rezumat în limba engleză. Inegală este și calitatea științifică a studiilor publicate, fapt ce denotă absența unei minime evaluări, fie ea și din partea colegiului de redacție. Materialul despre “Drobeta și semnul crucii” are mai degrabă caracterul unui studiu de popularizare, ce nu își găsește locul într-o revistă științifică.

Depozitul de bronzuri Zăgujeni II a fost publicat după aproape două decenii de la descoperire, într-un material științific extrem de modest, de către Caius Săcărin și Dimitrie Negrei. Remarcăm în această privință iarăși o “unicitate”: absența unei încadrări cronologice a unui important depozit de bronzuri. Domnul Caius Săcărin, care are lungi preocupări în investigarea epocii bronzului din Banat, atribuie pur și simplu depozitul de la Zăgujeni seriei Cincu-Suseni. O minimă cultură istorică, ce se acumulează în primii ani de școală, fixează cronologia în ani, secole sau milenii.

Tipologic, în cadrul metalurgiei bronzului din România, s-a fixat o serie numită Cineu-Suseni în perioada Hallstatt A₁, care se datează în secolul al XII-lea î.d.Hr. Publicarea într-o limbă străină a revistei, ce se dorește în acest fel să fie inclusă în fluxul științific internațional, presupune realizarea exigențelor specifice acestui demers, de calitate a traducerii și a nivelului calității studiilor științifice, cerințe departe de a fi între obiectivele revistei *Tibiscum* – Serie nouă, nr. 3/2013.

Prezentarea făcută revistei a avut menirea, în intenția noastră, de a atrage atenția asupra unui grav derapaj produs în cercetarea instituționalizată a unui muzeu de etnografie. Schimbările editoriale de formă și nu de fond, promovate de redactorul responsabil, fac dovada persistenței unei vechi metehne întâlnite în cultura noastră.

Dumitru Țeicu

Administrație românească arădeană, vol. VIII, Arad, 2014.

NOTE DE LECTURĂ ȘI... CARENȚE DE DISCURS

De la bun început trebuie să spun că rândurile de față nu reprezintă o critică, ci, mai degrabă, o atenționare în privința unui anume tip de discurs istoriografic. Prilejul de a scrie cele ce urmează mi-a fost dat de apariția editorială a volumului VIII din seria *Administrație românească arădeană*, ieșit de sub tipar în acest an. Inițiativa de a promova arealul istoric al Aradului, prin intermediul unei publicații seriale al cărui prim volum a fost editat în anul 2010, este, de altfel, laudabilă. Dacă în primele numere contribuțiile erau subsumate în proporție covârșitoare secolelor XIX–XX, următoarele au înregistrat și studii de istorie medievală și premodernă, fapt ce mi-a oferit prilejul de-a zăbovi puțin asupra acestor producții. Considerațiile mele nu vizează un anume autor, ci materialele în ansamblul lor. Este oarecum ciudată asocierea titlului volumelor cu tematicile incluse acolo, prea puține dintre articole fiind legate de subiectul enunțat, și anume, istoria administrației. Din punctul meu de vedere pare oarecum nepotrivită încadrarea studiilor de istorie medievală ori premodernă într-un volum ce vizează perioada contemporană, căci de administrație românească în zona Aradului nu putem vorbi decât după 1918. Până la urmă, alcătuirea sumarului rămâne la latitudinea editorilor colecției, deși nu văd vreo asociere directă între aniversarea a 95 de ani de administrație românească (vol. VIII) și structurile existente în perioada medievală care, oricât ne-am strădui să le vedem altfel, au făcut parte (politic și administrativ) din regatul Ungariei.

Oprindu-mă strict la materialele de istorie medievală și premodernă, nu pot să nu remarc faptul că majoritatea au tentația sintezei, cu toate că par bine delimitate din punct de vedere geografic și temporal. Cred că orice cercetător serios, interesat de istoria evului mediu și a perioadei moderne timpurii, știe cât de dificilă e abordarea unor subiecte legate de aceste epoci, cât de problematic e recursul la izvoarele scrise în diverse limbi și păstrate în locuri la fel de diverse, în special în afara țării. Cu puține excepții, discursul istoric, propus în mai toate volumele antemenționate, nu are, din